

ALLIANCE NUMISMATIQUE EUROPÉENNE EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

PUBLICATION PERIODIQUE - TIJDSCHRIFT

FONDATEURS — STICHTERS

RENÉ DE MARTELAERE

ANTOINE VANDEN BRANDEN

CORRESPONDANCES-BRIEFWISSELINGEN: Secrétaire Général - Algemeen Sekretaris.

DEWIT, Pierre, Avenue des Martyrs, 173 Kessel-Lo - 173, Martelaren laan, Kessel-Lo.

COTISATION-BIJDRAGE: Membre Protecteur - Beschermend lid : 150 fr. Membre - Lid : 100 fr. au C.C.P. 8.460.38 de l'Alliance Numismatique Européenne à Bruxelles - op P.C.R. 8.460.38 van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde te Brussel.

France: C.C.P. Marseille N° 239805 de P. Dugendre, 2, rue Alphonse Karr, Nice (A.M.): 15 NF ou 10 NF.

Nederland: Giro 297361 van J. Schulman, Keizersgracht, 448, Amsterdam C, met vermelding: voor Eur. Genootschap; 12 of 8 gulden.

Deutschland: 13 oder 9 DM, auf Postcheckkonto Köln 60.991 von Herrn Heinrich Pilartz, Klingelpütz, 16, Köln, unter erwähnung: Für Eur. Verein Münzens.

Les membres d'autres pays versent la valeur correspondante.

Septembre 1961

— 9 —

September 1961

LES MÉDAILLES EN ÉTAIN AVEC INCLUSION DE CUIVRE

Parmi les médailles en étain, il en existe qui présentent une curieuse particularité: celle de porter une inclusion de cuivre qui traverse la médaille de part en part et se trouvait incorporée au flan dès avant la frappe, ainsi qu'en témoigne l'aspect de chacune d'elles. Mr BAILLION a bien voulu me montrer celles qui appartiennent au Cabinet des Médailles, soit onze pièces qui correspondent à dix types distincts; il y en a donc deux de même type. Ajoutant à cela quatre médailles de ma collection, de types différant entre eux et aussi des précédents, le total est de quinze pièces, objet du présent article.

Je donne la description détaillée de chaque médaille, ce qui dispense de citer des références bibliographiques, et permet d'expliquer la position de chaque inclusion de manière sinon rigoureuse, du moins suffisante. C'est ainsi que pour les deux exemplaires de même type, les positions relatives de l'inclusion apparaissent semblables mais non identiques. Le meilleur moyen de préciser la situation des inclusions aurait été de présenter les illustrations des exemples décrits, mais ceci n'était pas réalisable dans les conditions actuelles.

On sait de manière générale que l'argent se distingue de l'étain par le son clair du premier et le son mat du second; la différence entre l'étain et

le plomb apparaît avec la densité plus élevée de ce dernier. J'admets que dans tous les cas ici décrits, il s'agit d'étain, mais sans rien présumer au sujet d'alliages possibles.

L'année de frappe est indiquée sur les médailles, soit en chiffres ordinaires, soit en chronogramme. Dans ce dernier, la date est fournie par des lettres numérales (chiffres romains) plus grandes que les autres caractères de la légende. Ici cependant, pour plus de facilité, les lettres numérales sont données en même grandeur que les autres, mais elles sont soulignées.

A) 1716 — Naissance de l'Archiduc Léopold d'Autriche, fils d'Elisabeth Christine et de Charles VI.

Auteur : VESTNER, G.W. (ma collection)

Droit. ELISAB(etha). CHRIST(ina). ROMAN(orum): AVGVSTA
Elisabeth Christine, Impératrice du Saint Empire romain germanique. Buste à droite d'Elisabeth. Sous le buste, un V.

Revers. GAVDETE ELISABETHA CHRISTINA PEPERIT FILIVM

Rejoisissez vous, Elisabeth Christine à enfanté un fils.

Victoire ailée sur globe, sonnante de deux trompettes.

A l'exergue : XIII. APRILIS.

Diamètre : 44 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière ; sa plus grande dimension (constatée en surface, de même que pour les médailles suivantes) est de deux millimètres. Au droit, elle se trouve à 4 mm du bord inférieur, dans le bas du buste. Au revers, elle est à 6 mm du bord inférieur et comprend une partie du R de APRILIS.

B) 1716 — Naissance de l'Archiduc Léopold d'Autriche.

Auteur : VESTNER, G.W. (Cabinet des Médailles)

Droit. CAROLUS VI. D(ei). G(ratia). ROM(anorum). IMP(erator).
SEMP(er). AVG(ustus).

Charles VI par la grâce de Dieu, empereur des Romains, toujours Auguste.

Buste Lauré de l'empereur, à droite. Sous le buste, un V.

Revers. SVRGENTI SCEPTVM TOT DAT NATVRA CORONAS

La Nature donne le sceptre et plusieurs couronnes au nouveau-né.
Arbre stylisé.

A l'exergue: LEOPOLD9 ARCHID: AVSTR/ PRINC: ASTVRIAE./
N: XIII. APR:

Léopold Archiduc d'Autriche, Prince d'Asturie.

Diamètre: 44 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière ; sa plus grande dimension est de 2 mm et elle se trouve à 4 mm du bord inférieur. Au droit, elle se trouve sous le buste ; au revers, elle comprend la majeure partie des lettres ST de ASTVRIAE et un peu du A de APR.

C) 1716 — Victoire sur les Turcs, à Peterwardein en Croatie, remportée par Eugène de Savoie, le 1er août.

Auteur : VESTNER, G.W. (Cabinet des Médailles)

Droit. CAROLVS VI D. G. ROM. IMP. SEMP. AVG.

Buste lauré à droite de Charles VI. Sous le buste, une étoile.

Revers. CAESAR DE TVRCIS MENSE AVGVSTO./ PROPE PETRO/
WARADINVM.

Victoire de l'empereur sur les Turcs, au mois d'août, près de Petrowardein.

Trophée de drapeaux et de canons.

Diamètre : 32 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière ; sa plus grande dimension est de 2 mm ; elle se trouve à 4 mm du bord inférieur. Au droit, elle se trouve dans le bas du buste. Au revers, elle contient le D de WARADINVM et une partie du A qui le précède, ainsi qu'une partie du P de PETRO.

D) 1716 — Victoire sur les Turcs, près de la Save, le 5 août.

Auteur : VESTNER, G.W. (Cabinet des Médailles)

Droit. CAROLVS VI. D. G. ROM. IMP. SEMP. AVG.

Buste lauré à droite de Charles VI. Sous le buste, un V.

Revers. CAESAR AD SAVVM VICTOR./ CAESIS ET FVG(atis).

TVRC(is). CC. MILL. CASTRIS / OCCVPAT(is). 5. AVG.

Victoire de l'Empereur près de la Save. 200.000 Turcs tués et mis en fuite, leur camp occupé, 5 août.

Vue de la bataille, sur les bords de la Save.

Diamètre : 44 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière et sa plus grande dimension est de 2 mm ; elle se trouve à 4 mm du bord inférieur. Au droit, elle se trouve dans le bas du buste ; au revers, elle comprend une partie du C de CASTRIS et du T de OCCVPAT.

E) 1718 — Traité de Passarowitz.

Auteur : VESTNER, G.W.

(Cabinet des Médailles)

Droit. CAROLVS VI. D. G. ROM. IMP. SEMP. AVG.

Buste lauré de l'empereur, à droite.

Revers. VICTOR NON ALIO SVBSCRIBIT PACTA COLORE

« Le vainqueur ne signe pas le traité avec une autre couleur ».
(Le vainqueur impose ses volontés par le traité).

L'empereur d'Autriche assis au pied d'un palmier se prépare à signer un parchemin que lui présente Mercure, coiffé d'un pétase et tenant le caducée ; sur le parchemin, on lit INDVCIAE/ CVM/

HOSTI-/ BVS. (Paix avec l'ennemi). Sur un socle, entre l'empereur et le dieu, est posé un encrier. A droite, des Turcs suppliants.

A l'exergue : IN PACIS INDVCIAS DEBEL-/ LATO SVPPLICI
HOSTI GLORIOSE CONCES-/ SAS.

A propos de la paix glorieusement accordée à un ennemi vaincu et suppliant.

Diamètre : 48,5 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière et sa plus grande dimension est de 2 mm ; elle se trouve à 4 mm du bord inférieur. Au droit, elle est placée dans le bas du buste. Au revers, elle comprend la majeure partie du S de SAS et un peu du A.

F) 1730 — Jeton du Sénat de Cologne.

Auteur non indiqué

(ma collection)

Droit. CIVIT(as) COLON(ia). Ville de Cologne.

Armes de la ville de Cologne.

Revers. SIGNUM SENATORI. Insigne des sénateurs.

Coupe dont le fond et le sommet du pied sont ornés d'une face humaine.

Sous la coupe, 1730.

Sur la tranche : BIBITE CUM LAETITIA

Buvez avec joie.

Diamètre : 20 à 21 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière et occupe une position presque centrale ; sa plus grande dimension est de 3 à 4 mm. Au droit,

elle se situe entre deux couronnes, comprenant une partie de celle de droite et très peu de celle de gauche. Au revers, elle comprend la majeure partie de la face humaine.

G) 1745 — Couronnement de l'Empereur François I.

Auteur : WERNER, A.R. (Cabinet des Médailles)

Droit. FRANCISCUS D. G. ROM. IMP. SEMP. AUG.

Buste lauré et cuirassé de l'empereur, à droite.

Sous le buste, A.R. WERNER

Revers. MAGNUS DUX CAESAR CIRCULORUM X LAETARE VIENNA

La ville de Vienne se réjouit de l'inauguration du grand duc, empereur des dix cercles de l'Empire germanique.

Deux anges de la Renommée sur des nuages, soutenant trois écussons : Autriche, Lorraine et Toscane, placés sur un fond de branchages et sous la couronne impériale.

Diamètre : 47 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme approximativement circulaire, avec un diamètre de 2 mm. Au droit, elle se trouve à 7 mm du bord inférieur, dans le bas du buste. Au revers, elle est à 8 mm du bord inférieur, sous la jambe gauche de l'ange de droite.

H) 1746 — Nomination de cardinal, de Jean-Théodore de Bavière.

Auteur : SCHEGA, Franz Andreas (Cabinet des Médailles)

Droit. IOAN. THEODOR. S(acrae). R(omanae). E(cclesiae). CARD(inalis). EP(iscopos). FRIS(ingensis). RAT(isponensis). & LEOD(iensis). U(trisque). B(avariae). D(ux). S(acri). R(omani). I(mperii). P(rinceps).

Jean-Théodore, cardinal de la Sainte Eglise Romaine, évêque de Frisingen, de Ratisbonne et de Liège, duc de Bavière, prince du Saint Empire Romain.

Buste de Jean-Théodore de Bavière, à droite, coiffé de la calotte et portant le rabat orné d'une croix.

Revers. INCONCUSSA MANET BOICO SUFFULTA LEONE.

La Foi reste ferme, soutenue par le lion de Bavière.

Dans le champ à gauche, la Foi assise tenant de la main droite un ostensor surmonté d'une hostie et de la gauche une longue croix : une colombe vole au dessus de sa tête. Elle s'appuie du bras gauche sur un écusson aux armes de l'archevêque, sur lequel un lion vu de face pose la patte droite, tandis que le da gauche, il touche un rocher. A l'arrière-plan, la basilique St Pierre de Rome.

A l'exergue, IN MEM(oriis): CREAT(ionis): FACTAE/ 17 IAN: 1746./ D. D. D. (dono dederunt dedicaverunt).

En mémoire de la création du 17 janvier 1746, cette médaille a été dédiée.

En dessous, FR. AND. SCHEGA.

Diamètre : 62 millimètres.

L'inclusion de cuivre est de forme approximativement circulaire, avec un diamètre de 3 mm; elle se trouve à 3 mm du bord inférieur. Au droit, elle se situe en partie dans le bas du buste et en partie sur le premier cercle interne du listel. Au revers, elle comprend une partie des deux premiers D et le premier point de D.D.D. ainsi que N.D.S de AND. SCHEGA. Elle se trouve en partie sur le premier cercle interne du listel.

I et I') 1792 — Couronnement de l'empereur François II.

Auteur : REICH, J.C. (Cabinet des Médailles)

Droit. FRANCISCUS II. D(ei). G(ratia). R(omanorum). I(mperator). S(emper). A(ugustus). G(ermaniae). H(ungariae). B(ohemiae). REX. A(ustriae). A(rchidux). B(urgundiae). L(otharingiae). D(ux).

François II, par la grâce de Dieu, Empereur des Romains, toujours Auguste, Roi de Germanie, de Hongrie et de Bohême, Archiduc d'Autriche, Duc de Bourgogne et de Lorraine.

Buste à gauche de l'empereur.

Sur la tranche du buste, R.

Revers. MAGNUS HIC ERIT NOBIS AUGUSTUS.

Il sera pour nous un grand empereur.

Dans le champ, au centre, un socle sur lequel sont déposés l'épée, le sceptre et la couronne de l'Empire. Sur le socle, en bas, un F.

A gauche du socle, une femme casquée, armée et cuirassée, tenant une lance de la main gauche et s'appuyant de la droite sur un écusson aux armes d'Autriche. A droite, une femme tenant dans le bras gauche une corne d'abondance et appuyée de la droite sur un écusson aux armes de Bourgogne-Lorraine.

A l'exergue, FRANKFURT D. 14/ IUL. 1792.

Diamètre : 43 millimètres.

Deux exemplaires de même type, permettant une intéressante comparaison.

I) L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière ; sa plus grande dimension est de 2 mm. Au droit, elle est située à 4 mm du bord inférieur ; elle se trouve dans le bas du buste. Au revers, elle se trouve à 5 mm du bord inférieur, et comprend un peu des lettres K et F de FRANKFURT.

I') L'inclusion de cuivre est de forme irrégulière ; sa plus grande dimension est de 2 mm. Au droit, elle est située à 3 mm du bord inférieur ; elle se trouve dans le bas du buste. Au revers, elle est située à 4 mm du bord inférieur, et comprend le L de IUL.

Ces deux inclusions occupent donc des positions voisines, mais bien distinctes.

(à suivre)

E. MILLIAU

Uw aandacht voor :

EEN BELGISCHE 10 CENTIEM VAN 1832 MET DRIE INSTEMPELINGEN

Het belgisch 10 centiemstuk van 1832 is geen zeldzaamheid, men vindt er meerdere, echter meestal in minder goede staat van bewaring. FDC-stukken van dit jaartal worden ten eerste door de verzamelaars gezocht, te meer daar dit juist het eerste uitgiftejaar is en een dergelijk groot koperen stuk altijd aantrekt.

Hetgeen ik echter wil beschrijven is een 10 centiemstuk 1932, normale slag, goed bewaard, in omloop geweest en voorzien van drie (3) instempelingen, hetgeen op onze moderne munten niet zoveel voorkomt.

Ziehier de beschrijving van deze munt :

Op de waardezijde komt voor : 1) Op de wetstafel een ovale instempeling van 9 bij 7 millimeter, een gekruisigde Christus voorstellende. Onder de dwarsbalken van het kruis, aan de rechterzijde, staat een hart met een kruis erboven en, aan de linkerzijde, een vlamvend hart. Het geheel is met horizontale strepen versierd, omvat in een verhoogde rand op zijn beurt omgeven door een verzonken rand.

2) Op de dij van de leeuw staat een ovale instempeling van 3 bij 1,5 millimeter, waarin 14 verhoogde punten voorkomen.

3) Boven de staart van de leeuw en juist onder de ruimte tussen de woorden « LA » en « FORCE » van de legende staat een ster met vijf punten van 5 millimeter groot.

Wat beduiden nu deze instempelingen ?

1) De ster met vijf punten : Waar komt deze zoal niet voor ? Men vindt ze o.a. terug op noodmunten vande stad Maastricht en op verscheidene andere munten. Dit zinnebeeld is dus voor meer uitgebreide interpretatie vatbaar.

2) De ovaal met zijn veertien verhoogde punten blijft voor mij een raadsel.

3) Het ovale motief met de gekruisigde Christus en de twee harten wijst op een kerkelijke instelling. Op doodsprentjes van omstreeks 1840 was dit een vrij veel voorkomend motief.

Wat kan hier nu uit besloten worden ? De voor de hand liggende oplossing is dat het muntstuk zou overstempeld zijn door een kerkelijke instelling, met als doel, de mogelijk reeds ontwaarde 10 centiem te gebruiken als kerkelijke penning. Laat ons maar even denken aan de vele broederschappen welke op deze manier (vooral met ontwaarde munten, welke toch vrij veel in de schaal worden geworpen) hun eigen geld maakten, hetzij als aanwezigheidspenningen, hetzij als geld voor hun speelzalen, hetzij voor andere doeleinden. Bvb. hadden de Broeders van Liefde hun eigen huismunten.

Een verdere interpretatie kan gezocht worden in het feit dat deze munt in de eerste onafhankelijkheidsjaren van ons land werd geslagen. Alles heeft zijn voor- en tegenstanders. Zouden soms enkelen welke niet met een onafhankelijk België akkoord gingen deze instempelingen hebben aangebracht ? Best mogelijk, de instempelingen zijn duidelijk met een zeker doel voor ogen aangebracht, anders zou de Christus niet zo juist op de wetstafel voorkomen. Ook de ster is op een welbepaalde plaats aangebracht, juist boven de staart, zodat de leeuw er wel moet naar kijken. Terwijl de ovaal met de 14 punten gelijkt op een blijvende wond en dit op de meest kwetsbare plaats van de leeuw.

Wat er nu ook van zij, voor mij als verzamelaar, heeft dit zijn belang en ik zou het ten zeerste op prijs stellen moest een van onze leden, welke hierover meer weet, me hierover enkele nadere inlichtingen kunnen bezorgen. Alle antwoorden samengevat zouden dan een volgend artikel voor het maandblad kunnen uitmaken.

Deze munt is niet mijn eigendom, maar een vergrote foto (80 millimeter diameter) kan worden verkregen mits toezending van 15 frank aan postzegels op mijn adres.

M. Nuijttens

NOUVEAUX MEMBRES

NIEUWE LEDEN

DUHAYON, Joseph, Spadestraat, 9, Gent : (algemene verzameling - collection générale).

MASTBOOMS, Albert-Jan, Elf Novemberstraat, 71, Merksem : (medailliën allerhande).

WILLEMS, Gaston, 16, J. Van Buggenhoutlaan, Koksijde : (monnaies or anciennes).

WINDEY, Marcel, 262, Gallifortlei, Deurne : (algemene verzameling).

LEROY, Charles, 430, Boulevard de Lambermont, Bruxelles 3 : (or, argent et divers).

REYNAUD, Gaston, 24, rue de la République, Marseille 1 : (France).

CHANGEMENT D'ADRESSE

ADRESWIJZIGING

J. H. G. VAN DER LEDEN : Heerenstraat, 26, Wateringen (Nederland).

D'HULSTER, André : Paul Janssonstraat, 34, Menen.

LABIS, Gaston : 79, rue Malgré-Tout, Aalbeke.

HOFMAN, Emile : 149 C et D, avenue de Scheut, Bruxelles 7.

MOENS, Léon : 49, rue Arthur Diderich, Saint-Gilles-Bruxelles.

DEVOS, Gabriel : Vonckstraat, 25, St. Josse-ten-Noode, Brussel.

Madame WELLENS, L.: 57, avenue Maréchal Joffre, Bruxelles 19.

NOUVELLES DES SECTIONS NIEUWS UIT DE AFDELINGEN

AFDELING ZUID-WEST-VLAANDEREN

Bijeenkomst van 18 juni 1961

Om op een zéér zonnige zondagnamiddag nog tweeëntwintig verzamelaars bij elkaar te krijgen, voor een afdeling welke een halve provincie groot is, mag men zeggen dat het goed gaat in de numismatiek.

Verontschuldigd waren : de HH. Vandermeer J. en Vandendriessche J., terwijl wij de afdelingsleiders van Brugge en Brussel mochten verwelkomen.

De dagorde vermeldde onder andere : verslag der algemene vergadering, de F.D.C.-dienst, bespreking van de vierde uitgave van Yeoman, de 50 frankstukken geslagen ter gelegenheid van het koninklijk huwelijk, een woordje over een ingestempelde 10 centiem 1832, nieuwe numismatische literatuur en de nieuwste uitgaven.

Alle leden hadden hun best gedaan om zoveel mogelijk dubbels mede te brengen en op de ruilbeurs welke zoals steeds volgt, zagen wij dan ook een zéér druk verhandelen, er was toch nog meer aanbod dan vraag.

Zoals elkeen gaan we nu met verlof om op 17 september weer paraat te zijn voor onze hobby.

SECTION DE BRUXELLES

Séance du jeudi 6 juillet 1961

La séance est ouverte à 20 heures en présence de M.M. :

Annoye, Arèse, Baillion, Bogaert, Bruyninckx, Clabau et Madame, Colaert, De Mey et Madame, Devos, G., Dewit, Doguet, Goffin, Grijsen, Haeck, Herbiet, Larcier, Lauriers, Lermyte, Levie, Louckx, Maes, Milliau, O'Kelly, Peyck, Plasschaert, Thienpont, Tollenaere, Van Leynseele, Verleye, Grollet (excusé), Leroy (excusé) et Mestdagh (excusé).

Comme on peut le voir, le nombre de présents est important si on tient compte de la période des vacances.

Après une courte introduction, le Président CLABAU donne la parole à Mr BAILLION, Conservateur du Cabinet des Médailles, qui développe pendant près d'une heure le sujet annoncé. Mr BAILLION est écouté très attentivement et particulièrement lors des considérations et commentaires sur son séjour en Pologne durant les manifestations du centenaire de la mort du grand numismate LELEWEL. Les applaudissements de l'assemblée et les remerciements du Président ne lui sont pas ménagés.

Mr CLABAU donne ensuite le compte rendu de sa présence à la vente SCHULMAN à Amsterdam d'où l'on peut retenir que la numismatique est en hausse et que se sont toujours les belles pièces et leur degré de rareté qui sont recherchés par les amateurs autant que par les professionnels. Il donne quelques prix réalisés et invite un chacun à se procurer des acquisitions dans les meilleurs conditions.

Maître COLAERT montre alors une très jolie pièce de 5 francs, en argent, République et Canton de Genève, de 1848, et Mr CLABAU la série des monnaies en vigueur en Ethiopie.

Le tirage au sort compte de nombreuses pièces en argent et quelques belles médailles.

La séance est levée à 21 h. 30 et la soirée continue par de nombreux échanges qui font la joie des chercheurs.

ECHOS DU MONDE NUMISMATIQUE

Siam (Thaïlande) :

1 Bath 1961. Nickel. Module 26. Tranche lisse.

A/. Bustes du roi et de la reine à gauche.

R/. Armes du royaume et inscriptions en Thai et en Khmer.

Cette pièce est frappée à l'occasion de la visite du roi Bumiphol et de la reine Sirikit aux Etats Unis.

Koweït :

La roupie indienne, dite « du golfe persique » va être remplacée dès le 1 avril 1961 par une monnaie propre à la principauté.

Le Dinar sera subdivisé en 10 Dirham et en 1000 Fils. Il sera à la parité de la livre sterling.

France :

Frappe cette année des francs lourds au millésime 1961.

Antilles Françaises :

(Guadeloupe, Guyane, La Martinique) fait imprimer de nouveaux billets de 100 francs avec l'indication : Contrevaletur de 1 nouveau franc. Ce billet ne se différencie que par quelques détails des anciens.

Cameroun :

Met en circulation son premier billet (depuis son indépendance). Il s'agit d'une coupure de 5.000 francs.

Autriche :

Les pièces de 1 shilling en aluminium cesseront d'avoir cours légal à dater du 1 mai 1961.

Arabie-Soudite :

Emet des billets de 1, 5, 10, 50 et de 100 Rials. Pour ces deux derniers, c'est la première fois que ces valeurs sont émises. Ces billets sont destinés à remplacer progressivement les « certificats » qui servaient de monnaie aux pèlerins qui se rendent à La Mecque. Aucune date n'est fixée pour la suppression de ces certificats.

Grèce :

Une trouvaille :

Des ruines de ce qui pourrait être une antique cité ont été trouvées par hasard près de Kyparissia dans le Péloponèse. Ce sont des ouvriers qui, en construisant une route, ont mis à jour des tombes et des vestiges de maisons et de monuments. Ils ont trouvé de nombreuses monnaies parmi les divers objets découverts.

Découverte à Athènes :

Des ossements ont été mis à jour, lors d'excavations faites à Athènes. Celles-ci ont lieu à l'endroit où se situait l'antique route reliant les doubles portes de la ville (Dipylon) à l'Académie. Il pourrait s'agir des ossements de Périclès et d'autres illustres Athéniens du 5ème Siècle. En effet de nombreux citoyens de premier plan, dont Périclès et Thrasybule furent enterrés de part et d'autre de cette voie. Les archéologues Grecs examinent les lieux et les ossements en vue d'aboutir à une identification précise.

Communiqué par Mr DEMEY, Jean

Muntvondst in Nederland

Bij graafwerkzaamheden in de kom van de gemeente Uden heeft men een kruik gevonden met tweehonderd oude zilveren munten. Deze zijn gedateerd van de jaren 1633 tot 1808. De vondst bestaat in hoofdzaak uit nederlandse munten : westfriesche, zeeuwse, utrechtse en munten geslagen door de steden Deventer en Zutphen. Voorts waren er nog bourgondische daalders. De kruik werd naar boven gebracht door een dragline, waarmee een oude boomgaard bouwrijp wordt gemaakt voor het zetten van een reeks woningen. Mogelijk heeft de vroegere eigenaar van de munten deze begraven in de roerige tijd op het einde van de franse overheersing.

A.N.P.-bericht

Un trésor archéologique découvert en Suède

Un trésor byzantin, le plus important qui ait jamais été découvert en Suède, a été mis à jour sur une petite île du Lac Malar, à l'ouest de Stockholm.

Selon les archéologues, il s'agit d'une découverte présentant un très grand intérêt. Le trésor se compose d'un bracelet et de 37 pièces d'or remontant au Ve siècle av. J.C. Les pièces, en excellent état, portent les effigies des empereurs Anastase, Basile, Léon et Théodore.

De l'Echo de la Bourse, du 19 mai 1961

Collection numismatique

La collection numismatique de Bavière, la plus importante de la République fédérale, est de nouveau accessible à la recherche scientifique. Les époques les mieux représentées sont l'Antiquité et la Renaissance italienne et allemande.

Après la reconstruction de la Résidence de Munich, environ trois cent mille monnaies, médailles et pierres taillées ont trouvé place dans un pavillon de trente-sept salles équipées de systèmes électroniques de contrôle et d'alerte. On doit la fondation de cette collection au duc Albrecht V de Bavière.

Vers le milieu du XVIIe siècle, cet humaniste acheta des pièces rares dans l'Europe tout entière. En 1757, la collection fut rattachée à l'Académie des Sciences de Bavière, qui venait d'être fondée. Des salles d'exposition contenant un choix de la collection numismatique seront vraisemblablement ouvertes au public en 1962.

Des « Ventes Notariales », du 20 mai 1961

Promotion

Le Moniteur belge du 6 juin 1961 publie la nomination au titre de Comptable de la Monnaie de M. VAN DEN BRIELE, G. J., actuellement contrôleur au change et au monnayage, à l'Hôtel des Monnaies de Bruxelles.

Nos bien vives félicitations à notre membre M. Van den Briele.

N.B. Nous remercions bien vivement notre membre M. GIJSELINCK, J. M., Notaire à Bruxelles, qui a bien voulu nous envoyer les trois extraits qui précèdent.

LE COIN DU COLLECTIONNEUR

HET HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

Ik heb te ruilen of te koop :

Zilveren munten van Filips de Goede en Karel de Stoute (patards-, dubbel patards-, dubbele grooten).

Ik zoek alle historiepenningen van de 17 provincies der Nederlanden.

Ik zoek alle munten (bijzonder kleine munten) van de Duitse staten en Duitsland, vanaf 1800 tot op heden (alle jaartallen en werkplaatsen).

J'ai à échanger ou à vendre des monnaies en argent de Philippe le Bon

et de Charles le Téméraire (patards-, doubles patards-, doubles gros).

Je cherche tous jetons historiques des 17 provinces des Pays-Bas.

Je cherche toutes monnaies (spécialement les petites valeurs) des états allemands et de l'Allemagne depuis 1800 à ce jour (tous millésimes et ateliers).

Michel Boussauw, Scheeplosserstraat, 68, Gent.

Je cherche : FRANCE : Napoléon III - 2 francs, non lauré.

OST DEUTS AFRIKA : le 2 Rupie - ½ Rupie (Gesellschaft) - ½ Hel-
ler. J'ai en double le rupie de 1898, - 1905 A, - 1910 J.

Faire offre : A. Evarard, Muggenberglei, 279, Deurne (Anvers).

Je cherche les variantes suivantes du 5 francs nickel, Type Wynants,
(catalogue Herzsens 83 et 83A).

1938 : flamand-français - couronne - tranche A

1938 : » » - » - tranche B

1938 : » » - étoile - tranche A

1939 : » » - couronne tranche A

1939 : » » - » - tranche B

Faire offre : Dewit, P., 173, avenue des Martyrs, Kessel-Lo.

Aanbieding :

Odd-Money (lokaal Kongolees ruil- en betaalmiddel in rood koper).

- 1) Kruis : gewicht 1 kg aan 350 fr.
- 2) Open halsring met buffereinden - gewicht 950 g aan 350 fr.
- 3) Open zware enkelring - versierd op kant en verbrede uiteinden -
gewicht 1,150 kg aan 400 fr.
- 4) Eenvoudige open polsring aan 40 fr.
- 5) Reeks van 35 belastingspenningen uit Kongo (1911-1940) beschre-
ven in ons blad van oktober 1960. (Uniek stel en zeldzaam geheel)
aan 400 fr.

Offre :

Odd-Money (monnaie locale congolaise d'échange, en cuivre rouge).

- 1) Croisette : poids 1 kg à 350 frs.
- 2) Collier ouvert avec bouts à flasque, poids 950 g à 350 frs.
- 3) Bague de cheville-ornée de dentelle et bouts élargis-poids 1,150 kg
à 400 fr.
- 4) Bracelet ouvert et simple à 40 fr.
- 5) Série de 35 jetons d'impôt du Congo (1911-1940 décrits dans notre
bulletin d'octobre 1960 (Ensemble unique et très rare à 400 fr.
Schrijven aan (Ecrire à) : Pittoors, P. F. J., 83, Zonstraat, Borger-
hout.

Wie stelt belang in Duitse bankbiljetten (van 1875 tot 1924). Heb er
een 500-tal, in buitengewoon mooie staat van bewaring, voor verkoop.

Schrijven aan : Dewever, H., Floralei 81, Mortsel .

WAAR GAAN AL DIE MILJOENEN HEEN ?

Reeds herhaalde malen werd de vraag gesteld : « Waar gaan al die
miljoenen heen ? ». Het is een duister geheim. En zelfs een Sherlock
Holmes zou het niet kunnen ontsluiten. Waar is sinds eeuwen al het
kopergeld en de pasmunt heengegaan ?

In Engeland vraagt men zich te vergeefs af, waar de vroegere twaalf-
kantige drie-penny stukken heen zijn gegaan. Deze verdwijning is des
te wonderbaarlijker, als men weet, dat er eventjes liefst zes honderd
miljoen van deze stukken in de Koninklijke Munt werden geslagen.
Ze zijn weg, verzwonden als rook in de zwerke, zonder een spoor achter
te laten, en niemand weet waar ze gevaren zijn.

In 1937 nog, gaf de Britse Koninklijke Munt 258.428.183 stukken
pasmunt uit, daarvan meer dan 100 miljoen pennies. Er moest dus geen
tekort aan kopergeld bestaan. Tegenover dit recordcijfer echter staat
soms een productie van enkel vier stukken in een geheel jaar.

De Engelse penny is een wispelturig ding, niet alleen in opzicht van
productie, maar ook voor wat zijn uitzicht betreft. Hij is bestendig
onregelmatig, in gewicht, vorm en afmeting.

Volgens de wet moet hij 145,83 greinen wegen en iets meer dan één
duim en één vijfde doorsnee hebben. De penny is echter niet zo rond
als hij er op het eerste zicht uitziet. Van de kop van Britannia tot haar
voeten is hij iets langer dan hij breed is. Soms heeft het Muntwezen
de kleur gewijzigd, en wel bij gelegenheid van grote navraag.

Ofschoon men geneigd is te veronderstellen dat, in deze moderne
tijd van papieren betaalmiddelen, de pasmunt van weinig tel is, bestaat
er toch nog steeds grote navraag naar pennies. Zij zijn natuurlijk niet
zo praktisch als de shillings, want als men twaalf pennies op zak heeft,
wat in waarde evenveel is als 1 shilling, weegt de zak al zwaar af, maar
een feit is het, dat men het toch niet zonder die pasmunt stellen kan.

Vóór wereldoorlog I liepen op het vasteland een groot aantal koper-
stukken om, die goed aan de penny geleken, maar ook die zijn geheel
verzwonden. Men zou kunnen zeggen, dat zij slachtoffer werden van de
inflatie en de devaluatie, en dat zij gesmolten en als metaal werden ver-
kocht. Maar dit argument kan toch niet gelden voor de landen welke
geen geldmanipulaties hebben gekend, en waar de kopermunten toch
ook verdwenen zijn.

In Groot-Brittannië kan men de penny nog steeds niet missen. Als
men hem moest afschaffen zou er veel ongerief door ontstaan. Om maar
één ding te noemen : wat zou daar gebeuren met de automaten die
« verkopen » tegen kopermunt ? Er moeten dus voortdurend nieuwe
stukken worden aangemaakt. Het Muntwezen slaat ze, naargelang de
aanvragen van de banken binnenkomen.

In 1922 werden enkel twaalf miljoen pennies uitgegeven, en dit was
een buitengewoon klein aantal. Maar men zal nu tevergeefs naar stuk-
ken van dat jaar op zoek gaan ; zij zijn verzwonden. Nochtans is twaalf
miljoen stukken geen kleinigheid te noemen. Als men die massa koper-
munten bij elkaar moest zien, zou men verstomd staan over haar afme-
tingen. Maar ze is weg. Waarheen ? Het is een feit, dat de mensen nogal
zorgeloos zijn voor hun pasmunt. Het oude spreekwoord : - « Let op
Uw pennies, en de ponden zullen wel op zichzelf letten » -, is van geen
tel meer. Er worden dus veel pennies verloren. Maar de meesten worden
toch door anderen gevonden. Het mysterie is maar, dat niemand weet,
waar de stukken terecht komen, en dit verschijnsel is een van de meest
verbazingwekkende problemen van het moderne handelsleven.

Van 1860 tot 1938 werden 1.800.000.000 pennies geslagen en uitge-
geven. Wanneer men uitrekent dat elke inwoner van Groot-Brittannië
over zes pennies zou beschikken, zou dit in totaal slechts 240 miljoen
stukken betekenen. Nu ja, de maatschappijen die de automaten exploi-
teren, de autobus-vennootschappen en de gasverdelers hebben er veel
meer, maar dit feit kan nog niet verklaren waar de overige 1.560 miljoen
stukken heengevaren zijn. Er gaan tal van stukken verloren, ja, in het
vuur, in de riolen, op het platteland, er zijn er die in andere landen te-
recht komen of in de overzeese bezittingen, waar zij de hals versieren
van halve en gehele wilden, maar ook hiermede is de verdwijning van
een zo ongehoord aantal pennies nog zelfs bij benadering niet te ver-
klaren.

Een van de meest opvallende types onder de kopermunten van onze
tijd waren in Groot-Brittannië de zogenaamde « Bun-pennies ». De eerste
reeks vertoonde de beeltenis van Koningin Victoria. Het haar der vor-
stin was op ouderwetse wijze gekapt ; gelijk de grootmoeders het rond
1860 droegen. Dat belette niet dat men ook in 1894 nog de muntstukken

met dat beeld versierde. In de periode van 1860 tot 1894 werden er niet minder dan 358.447.600 pennies van dat type geslagen, voor een totale waarde van 1.493.490 pond.

In diezelfde periode werden er voor 500.000 pond kopermunten uit de omloop getrokken voor een totale hoeveelheid van 120.000.000 stukken, maar de terugtrekking sloeg alleen op oude types van vóór 1860. Er moesten dus alles bij elkaar, op het einde van dat tijdperk, nog altijd ruim 200 miljoen pennies meer in omloop zijn dan vóór 1860.

Het is over het algemeen weinig bekend, dat de eerste pasmunten in Engeland van zilver waren. In werkelijkheid is kopermunt van Frankische oorsprong. De eerste werd geslagen door Pepijn de Korte, vader van Karel de Grote. Deze munt verdrong met één slag al de oud-Romeinse munten uit de omloop en stelde een einde aan de gouden munten. Gedurende vele eeuwen was deze munt het enige betaalmiddel.

Offa, koning van Mercia, voerde deze penny in zijn land in. Op die oude munten kwam het beeld voor van de vorst, langs de ene zijde, terwijl op de andere, de naam stond van hem die verantwoordelijk was voor gewicht en gehalte. Later voegde men er de dagtekening en de naam aan toe van de plaats waar de munt geslagen was.

Offa's eerste pennies waren geslagen naar Frankisch voorbeeld. Tweehonderd veertig van die stukken wogen één Saksisch pond. Het duurde tot de regering van Edward III in het midden van de XIVe eeuw, alvorens de goudgulden werd ingevoerd.

Tot aan de regering van Edward I had men geen kleinere munten dan een penny. Later kreeg men de halve penny en zelfs de « farthing ».

Te voren deed men het met helften en vierden, die van de pennies werden afgehakt. Nu nog bewaart men zilver-pennies uit Edward's tijd. Ze werden geslagen te Durham, Newcastle, Bristol, York en Berwick, alsook te Londen, waar immers de belangrijkste Muntfabriek stond. De laatste zilveren pennies voor de omloop werden geslagen gedurende de regering van Karel II.

Zilveren pennies worden steeds aangemaakt om uitgedeeld te worden op Goede Donderdag in Westminster Abdij. Dit is aalmoezending, en de stukken worden dan door de Koningin geschonken aan een aantal bejaarde mensen, die in armoede leven. Zij ontvangen evenveel stukken als zij jaren oud zijn.

Overgenomen uit « Het Gulden Boek » november 1947.

GRONDBEGINSELEN VAN HET MUNTENVERZAMELEN

Inleiding :

Het feit dat het aantal muntenverzamelaars de laatste jaren enorm is toegenomen in de meeste Europese landen, heeft me op de idee gebracht enkele beschouwingen neer te schrijven welke niet zozeer tot de numismaat zijn gericht als wel tot de verzamelaar van munten en/of penningen. Het is een vaststaand feit dat elkeen van ons — dit bewezen me mijn verschillende bezoeken bij vele van onze leden — zijn eigen methode heeft uitgewerkt tot klassering van zijn munten, en wel op de meest, voor hem, logische en aanvaardbare wijze. De grondlijnen van deze methodes zijn principieel bijna allen dezelfde en een verschil zal dan enkel te vinden zijn in details, welke voor de leek onmerkbaar zijn maar welke toch het eigen cachet aan een verzameling geven.

Het ligt in onze bedoeling deze verscheidene details te bespreken, enkele allereerste grondprincipes vast te leggen en een zo mogelijk bondig overzicht te geven van wat een verzamelaar zoal weten moet om zijn verzameling zo aantrekkelijk mogelijk — ook voor hemzelf — op te bouwen.

Ik ben er me echter nu reeds van bewust dat niet iedereen met mijn ideeën zal instemmen, in zekere gevallen zelfs volledig tegenstander ervan zijn zal, bv. bij de rubriek : - onderhoud van munten - en aan mijn persoonlijke opvattingen over verzamelen van munten. Ik hoop echter dat dit voor hen slechts een spoorslag zal zijn ons hun eigen ideeën mede te delen, zodat ook de verzamelaar, en in de eerste plaats de beginneling, iets uit de ervaring van onze doorwinterde medeleden leert.

1. Verzameling en numismatiek.

We dienen in de eerste plaats het onderscheid te maken tussen de numismaat en de verzamelaar. Ter illustratie vertalen we uit het artikel van dhr. Schneider « Numismatiker und Sammler » volgend gedeelte :

« ... Een muntenverzamelaar is niet zonder meer een numismaat welke zich voor muntonderzoek interesseert en zelf studiearbeid onderneemt. In zeer vele gevallen is hij enkel verzamelaar en zijn belangstelling beperkt zich tot het relatief kleine bijzondere gebied van zijn eigen verzameling. Het gaat hier dus, à priori, niet om een belangstelling tot de numismatische wetenschap. Het is een verzamelaarsbelangstelling, en dit onderscheid moet klaar uiteengezet worden.

De grootte, de numismatische betekenis en de kapitaalwaarde van een muntenverzamelaar zijn in deze beschouwing volledig zonder belang. De grootste private muntenverzameling, welke ooit werd samengesteld, werd door een archéologisch ongeschoolde brouwerijbezitter uit Chicago bijeengebracht, welke in tegenstelling tot zeer veel andere grote verzamelaars, geen wetenschappelijke numismaat was.

Daarentegen hebben de konservators van de grote internationale muntkabinetten en hun medewerkersstaf — dus juist de wetenschapsmensen, welke bij het muntenonderzoek op een absoluut leidende plaats staan — in vele gevallen geen private muntenverzameling en dikwijls mogen ze volgens de voorschriften van enkele musea (bv. British Museum) in het geheel geen eigene verzameling bezitten. Zulke voorschriften bestaan overigens ook voor het numismatisch geschoolde personeel van een ganse reeks der vooraanstaande muntenhandelaars. Een numismaat is aldus even weinig automatisch een verzamelaar als een verzamelaar automatisch een numismaat is.

Tegen deze achtergrond tekenen zich duidelijk de opgave en de werkgebieden van de numismatische verenigingen af. Het is even onzinnig als onjuist — of is het eenvoudig een tekort aan begrijpen der numismatische materie — de zuiver wetenschappelijk geleide numismatische verenigingen voor de voeten te werpen, dat ze zich « niet voldoende om de kleine verzamelaars bekommeren » en « dat ze de beginneling niets aanbieden ». Daarvoor zijn de wetenschappelijke verenigingen ook niet daar! Ze staan zuiver in dienst der numismatiek en in principe is het hen volkomen onverschillig of hun leden wel munten verzamelen. Waarde heeft enkel hun numismatische kennis en de wetenschappelijke waarde van hun onderzoek.

De, in de tijdschriften van deze verenigingen, verschijnende numismatische werken zijn dikwijls zo technisch en vragen een zo grote vak-kennis, dat ze voor de doorsnee verzamelaar meestal onverstaaenbaar blijven. Bedrijven we echter geen voorbarige kritiek! De wetenschappelijke verenigingen zijn nu eenmaal geen wegwijzer voor de verzamelaar, en praktische wenken en vingerwijzingen voor de verzameling van de beginner behoren niet in hun bereik. Indien men om hun mening moest vragen zouden waarschijnlijk een ganse reeks van verzamelaars — en zelfs van beduidende verzamelaars! — zeggen, dat hun verzameling, van wetenschappelijk oogpunt uit gezien, een idiotie is. Zeker is dit in vele gevallen ook zo, maar — en dit punt is zeer dikwijls de steen des aanstoots — : uiteindelijk is een verzamelaar ook niet in de minste mate verplicht zijn verzameling naar archéologische richtlijnen en wetenschappelijke principes op te bouwen. Een verzamelaar heeft het recht te verzamelen wat hij wil en wat hem vreugde verschaft ... »

Hiermede meen ik het onderscheid tussen deze beide groepen — numismaten en verzamelaars — duidelijk te hebben aangetoond. We kunnen ook beide groepen definiëren als volgt :

Numismaten : zijn deze personen welke zich met de studie, op wetenschappelijke basis, der munt- en penningkunde bezighouden

Muntenverzamelaars : zijn deze personen welke een door hen bepaalde serie (het woord zegt het zelf) munten verzamelen en deze in een voor hen logische volgorde trachten te klasseren waarbij steeds een zo hoog mogelijke volledigheid wordt nagestreefd.

Pas echter op! Beide groepen zijn in werkelijkheid niet absoluut gescheiden en één en dezelfde persoon kan zowel verzamelaar als numismaat zijn.

Persoonlijk ben ik voorstander van een gunstige combinatie van beiden. En hier kom ik waarschijnlijk tot de kern van de zaak : de hobby zelf. Is het verzamelen (dus een zich beperken tot het schikken van zoveel mogelijk verschillende munten) of is het de numismatiek (dus het bestuderen van de in zijn bezit zijnde munten) ?

2. Wijze van verzamelen

Deze gunstige combinatie kan nu op twee manieren opgevat worden : ofwel verzamelt men eerst de munten en licht men zich daarna in over wat men eigenlijk bezit, ofwel bestudeert men eerst een reeks munten en tracht men ze daarna te verkrijgen. Beide methodes hebben zowel hun voor- als hun nadelen.

Bij de eerste heeft men het voordeel dat, door het bekijken der munten (ze zijn immers in het onmiddellijke bereik), de studie ervan wordt vergemakkelijkt, terwijl als nadeel mag worden aangestipt dat men zeer zelden de munten, vooral de oudere, op wetenschappelijke basis kan

rangschikken of erger nog, men weet veelal niet of ze wel tot een zelfde categorie behoren.

De tweede methode heft dit nadeel op, maar vergt ook een grotere tijdspanne om tot een geheel te komen en geeft weer moeilijkheden bij de voorafgaande studie.

Welke methode nu ook gevolgd wordt, ik meen dat de meeste verzamelaars uiteindelijk allen hetzelfde doel nastreven t.t.z. in de kortst mogelijke tijd de door hen bepaalde muntenreeks samen te stellen in zijn mooiste vorm en dit aan de meest voordelige voorwaarden.

3. Staat van bewaring

Iedereen zal het wel met me eens zijn dat om het even welke verzameling veel meer tot zijn recht zal komen als er enkel totaal onbeschadigde stukken in voorkomen, dan een verzameling van door het gebruik versleten stukken.

Het is iedereen bekend dat de staat van de munten in verkoopskatalogussen wordt aangeduid door een aantal vastgelegde en algemeen aangenomen termen. Het is echter gebleken dat de meeste verzamelaars de kwaliteit van de munten overschatten en deze termen foutief, meestal in hun eigen voordeel gebruiken. Daarom acht ik het ook nodig dat daaraan nog even wordt herinnerd.

- 1) Gepolijste stempel = flan bruni ou flan poli = polierte platte (pol. pl.)
Reliëfdelen zijn mat, het veld zelf is diepglansend.
Deze stukken mogen niet de minste beschadiging opgelopen hebben, zelfs niet het kleinste krasje of vlekje.
- 2) F.D.C. = Fleur de coin (fdc) = Uncirculated (Unc) Stempelglanz (Stgl)
Zoals hierboven maar ook de reliëfdelen zijn glanzend.
- 3) Prachtig. = Extremely fine (e.f.) = Superbe (Sup.) = Vorzüglich (Vorz.)
Zonder de minste sleet of beschadiging. In het veld mogen hoogstens enkele kleine krasjes of een klein vlekje voorkomen.
- 4) Zeer fraai. = Very fine (v.f.) = Très Beau (T.B.) = Sehr schön
Het stuk is reeds in omloop geweest en toont er de sporen van, de verschillende reliëfdelen komen echter nog scherp naar voren.
- 5) Fraai. = Fine (F) = Beau (B) = Schön.
Zoals hierboven (4), maar de sleet is reeds zeer duidelijk te merken.
- 6) Zeer goed. = Very good (V.G.) = Très bien conservé (t.b.c.) = Sehr gut erhalten (s.g.e.).
Het stuk is in minder goede staat, sommige delen van de tekst zijn onleesbaar, of bijna onleesbaar geworden.
- 7) Goed. = Good = Bien conservé = Gut erhalten (g.e.).
Het stuk is in slechte staat.

Het is wel te verstaan dat de munten met staat van bewaring (1) en (2) niet de minste beschadiging mogen vertonen. Het is dan ook een onwaarheid te spreken van fdc. munten bij de huidige uitgiften. Inderdaad sedert het doordrijven van de mechanisatie in de muntwerkplaatsen,

ontstaan door het schuren van de munten over elkaar, bij de verschillende bewerkingen, kleine enkel door de loupe opmerkbare krassen, zodat deze stukken nog enkel Prachtig (Superbe) kunnen genoemd worden. F.D.C. stukken moeten met de hand van de ene naar de andere bewerking gereikt worden.

De termen in sommige verkoopskatalogussen (vooral duitse) zoals gepolijst met kras (« poliert berieben » of « poliert mit Krätzer ») zijn zuiver onzin. Het zijn dan eenvoudigweg « prachtige » stukken en zeker niets meer.

De stukken welke men koopt als oud zilver, kunnen dus hoogstens « prachtig » zijn (en dan nog bij uitzondering), in de meeste gevallen is hun kwaliteit minder.

Bij deze verschillende graden van bewaring kan men nog de graad « zeer, zeer fraai (très, très beau - ttb) toegevoegd worden, tussen de graad « **prachtig** » en « **zeer fraai** » en deze duidt dan deze munten aan, welke **reeds in omloop zijn geweest en er dan** ook de sporen van dragen, maar **nog steeds een zeer hoge graad van ongeschondenheid** behouden hebben (**komt nooit in het engels of Duits voor**).

Het is natuurlijk aan te raden zijn verzameling samen te stellen uit enkel stukken welke minstens « zeer zeer fraai - ttb » zijn, ondanks de hogere aankoopkosten. Het is inderdaad een feit dat stukken van mindere kwaliteit de verzameling in zijn geheel degenereren, vooral indien de meeste deze eigenschap vertonen.

We laten er echter op volgen dat deze opvatting als elastisch moet worden opgevat en bv. alleen dan absoluut geldend zou moeten zijn, voor de moderne munten. Zekere muntenseries zijn ten andere niet of uiterst zelden te vinden in **fdc. staat, zij het nu door de slechte uitvoering** van het muntslaan zelf, zij **het door de zeer lange omloop van de stukken** en de zachtheid van het **gebruikte metaal (denken we bv. aan de 2 centiemstukken uit de regering van Leopold I van België waarvan sommigen** meer dan 75 jaar ononderbroken in omloop zijn geweest).

Een **tweede punt waar** rekening mee dient gehouden bij de aankoop, is de **hoeveelheid op de markt** voorkomende exemplaren van een stuk. In vele **veilingkatalogussen** wordt dit aangeduid door één of meerdere letters R (zelden - rare); zo is:

Unicum : het enig tot nu toe gekende exemplaar.

RRRR = R 4 : er zijn slechts enkele exemplaren van het stuk gekend. Zonder vermelding : we mogen aannemen dat het stuk courant op de markt voorkomt.

De daartussen liggende graden RRR = R 3, RR = R 2, en R wijzen op de meer of minder grote zeldzaamheid van de beschreven munt.

Spraken we bij de bewaringsstaat van een munt, van een zekere elasticiteit in de opvatting, hier kunnen we op zeer grote moeilijkheden stuiten bij het bepalen van de zeldzaamheidsgraad.

Ik zal trachten dit met enkele voorbeelden duidelijk te maken.

De belgische muntmedaille van 5 Fr van 1880 geslagen ter herdenking der belgische onafhankelijkheid werd op slechts 6.714 exemplaren geslagen. Het stuk is echter niet zelden en zal zelfs meestal in uiterst prachtige staat worden gevonden. Nemen we daarentegen het in omloop geweest zijnde stuk van 5 Fr met jaartal 1838 (5.203 ex.), dan moeten we vaststellen dat dit stuk bijna niet meer is terug te vinden, zelfs niet in minder goede staat, nochtans is ongeveer hetzelfde aantal ervan geslagen geworden.

A. A. HAECK

(Wordt vervolgd)